

ETNOPEDAGOGIK QADRIYATLAR - BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI TARBIYALASHNING MUHIM OMILI SIFATIDA

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'qish savodxonligi darslarida etnopedagogik qadriyatlarning o'rni va ahamiyati, hamda boshlang'ich ta'limda pedagogikaning turli shakllari, xususiyatlari haqida so'z yuritiladi hamda etnopedagogikaning ta'lim jarayonidagi ahamiyati tahlil qilinadi

Kalit so'zlar: faoliyat, natija, ijtimoiy tarbiya, ta'lim, qadriyatlar, ta'lim jarayoni, pedagogika, ta'lim samaradorligi, metod, usul, shakl, mezon, baholash, qadriyat.

ETHNOPEDAGOGICAL VALUES - AS AN IMPORTANT FACTOR IN THE EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Annotation. This article discusses the role and importance of ethnopedagogical values in reading literacy lessons, as well as various forms of pedagogy in primary education, in particular the role, importance and characteristics of ethnopedagogy.

Keywords: activity, result, social education, education, values, educational process, pedagogy, educational effectiveness, method, method, form, criterion, assessment, value.

ЭТНОПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ЦЕННОСТИ - КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ВОСПИТАНИЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Аннотация. В данной статье рассматриваются роль и значение этнопедагогических ценностей на уроках грамотности чтения, а также различные формы педагогики в начальном образовании, в частности роль, значение и особенности этнопедагогики.

Ключевые слова: деятельность, результат, социальное воспитание, образование, ценности, образовательный процесс, педагогика, образовательная эффективность, метод, способ, форма, критерий, оценка, ценность.

Kirish. Xalq pedagogik tajribasiga, etnik-madaniy merosiga murojaat qilish o'z xalqi madaniyati va jahon sivilizatsiyasi taraqqiyoti bosqichlarida inson dunyoqarashi genezisini anglashning muhim tabiiy sharti hisoblanadi. Xalq pedagogikasi yordamida ta'lim-tarbiyani insonparvarlashtirish, ma'naviy-axloqiy tarbiyalash uchun qulay shart-sharoitlarni vujudga keltiradi. U shaxsni takomillashtirish, shuningdek, etnik madaniyatni saqlash, boyitish va rivojlantirish uchun mavjud ta'lim tizimini modernizatsiya qilib, ta'lim mazmunini madaniyatlararo komponent bilan boyitishga xolisona xizmat qiladi.

Mashhur rus pedagog olimlaridan biri V.V. Serikov ta'lim zamonaviy va an'anaviy shakllarning birgalikda mavjudligi bilan xalqchildir deb tavsiflaydi. Shu bois ham rivojlangan nazariy bilimlar ham, xalq pedagogikasi shaklini olgan pedagogik nazariyalar ham ta'lim dasturlari, standartlari, "texnologiyalari"ni yaratishga bir xil hal qiluvchi ta'sir ko'rsatadi. Mazkur nazariy g'oyaning o'ziga xoslik shunda namoyon bo'ladiki, ularning barchasi bir xil "ta'lim davri" doirasida birga yashashi va samarali amal qilishi mumkin.

Etnopedagogika asoschilaridan biri G.N.Volkov shunday deydi: "Etnopedagogikada umuminsoniy yuksak ma'naviy-axloqiy qadriyatlar jamlangan: hayot, muhabbat, vatan, salomatlik, ozodlik, e'tiqod, xotira... O'tmishga har bir murojaat esa bugunni poklaydi, kelajakni boyitadi. Etnopedagogika abadiy hayot baxsh etuvchi manba, har bir inson va butun xalqning o'tmishi, buguni va kelajagi o'rtasidagi jonli ko'prikdir".

Etnik-madaniy shaxs kamolotining jihatlaridan biri bu, ma'lumki, estetik tarbiyadir. Maktab o'quvchilarida rivojlangan estetik ong va didni, jamiyat hayotida, tabiatda, san'atda go'zallikni idrok etish va qadrlash qobiliyatini, "go'zallik qonunlariga ko'ra" yaratish zarurati va qobiliyatini shakllantirishning maqsadli jarayoni bo'lib, estetik tarbiyadir. yaxlit ta'lim jarayonining boshqa jihatlar bilan chambarchas bog'liq va go'yo "o'z ichiga oladi", asosan uning samaradorligini oldindan belgilab beradi. Muammoni hal

qilish uchun etnopedagoglarning fikriga ko'ra quyidagilar zarur: o'z-o'zini rivojlantirish uchun motivatsiyani shakllantirish; tarixiy xotirani, vatanparvarlik, fuqarolik, axloqiy, estetik tuyg'ularni rivojlantirish; milliy madaniyat elementlarini hayotda takrorlash uchun zarur bo'lgan ko'nikma va malakalarni shakllantirish.

Estetik tarbiyani amalga oshirish uchun eng boy va eng qulay imkoniyatlarni o'z ichiga olgan inson faoliyati sohalari mavjud. Bu estetik tarbiyadir. Bu yoshdagi bola musiqa, rasm, tabiat go'zalligini intuitiv darajada bo'lsa ham, nozik his qila oladi. Bolaning ruhi go'zallikni idrok etishga moyildir. Inson tug'ilishidanoq estetik voqelikning namunolari va hodisalariga duch keladi va uning hayoti qanchalik ko'p bo'lsa, uning estetik madaniyati darajasi qanchalik baland bo'lsa, yosh avlodning estetik rivojlanishi qanchalik malakali amalga oshirilsa, shunchalik ko'p imkoniyatlar mavjud. jamiyat bu yuksak darajaga erishishi kerak.

Qadriyatning o'zini o'zi belgilashning murakkabligi va noaniqligi undan pedagogik faoliyatda demografik va gumanistik tamoyillarni amalga oshirishni talab qiladi, bu esa boshlang'ich sinf o'qituvchisini tayyorlash tizimida jiddiy o'zgarishlarni keltirib chiqaradi. An'anaviy, abadiy, bolaning shaxsiyatiga qaratilgan, tizimlar va ideallarning o'zgarishi davrida, ayniqsa, bu talablar kuchga kiradi. Bu etnosning faqat o'ziga xos ta'lim tizimi tufayli saqlanib qolganligi bilan bog'liq.

Aytish joizki, yigirmanchi asrning yetmishinchi yillarida atoqli rus pedagog olimi Gennadiy Nikandrovich Volkov etnopedagogikaga asos soldi. Bu mashhur olim etnopedagogikaning maqsadi, vazifalari hamda ularning tarkibiy qismlari borasida juda asosli fikrlarni bayon etdi. G.N. Volkov so'zlariga ko'ra etnopedagogikaning ob'ekt-sub'ekt sohasi quyidagi asosiy masalalarni qamrab oladi: *oilaviy hayot pedagogikasi, maqollar, boshqotirmalar, xalq qo'shiqlari, uy qurilishi o'yinchoqlari va bolalar ijodiyoti, bolalar va yoshlar muhiti, uning pedagogik vazifalari, beshiklar, ona maktabi va ona pedagogikasi, turli xalqlarning pedagogik madaniyatlarining umumiyligi va boshqalar.*

G.N.Volkovdan tashqari etnopedagogikaning nazariy asoslarini yaratishda L.V.Kuznetsova, A.B.Pankin, T.N.Petrova va boshqalarning xizmatlari ham e'tirofga loyiqdir.

Yuqorida keltirganlarimizni xulosa qilib aytish mumkin: etnopedagogikaning maqsadi yosh avlodga o'z qadriyatlari, fuqarolik ongini, uning asosiy tamoyillari, xalqimiz hayoti davomida ishlab chiqilgan tizimni o'rgatishdan iboratdir.

Aytish joyizki, ayni damda jonajon hamda sermillat respublikamizda istiqomat qiluvchi turli xalqlarning hayotiy tajribalari, ta'lim va tarbiya borasidagi qarashlari, chuqur ta'limiy – tarbiyaviy ahamiyatga molik urf-odatlar, milliy an'alarini o'quv-tarbiya jarayoniga tatbiq etish ustuvor vazifa hisoblanadi.

Etnopedagogika bolalarning qobiliyatlarini rivojlantiradi, o'zlarini ifodalash va iste'dodini rag'batlantiradi. Shu sababdan etnopedagogika namunalarini boshlang'ich sinflardan boshlab darsliklarda kiritish zamon talabidir. Ushbu maqsadlarga erishish uchun muayyan vazifalar amalga oshirilmoqda. Bunga, birinchi navbatda, yangi avlod darsliklarida tarbiya borasidagi xalq tajribalarini yorituvchi hikoya, rivoyat, she'riy porchalar va matnlar kiritilmoqda, folklor namunalaridan ko'proq foydalanilmoqda, urf-odatlar hamda milliy umumlarni targ'ib etuvchi mantlarni joylashtirilmoqda. "Ona tili fani bo'yicha O'zbekiston Respublikasi uzluksiz ta'lim milliy o'quv dasturlari"da yuqoridagi talablar qo'yilgan va shular asosida darsliklar yaratilmoqda. Ayni damda boshlang'ich sinflarning barcha darsliklari birinchi bosqichi chop etilib, amalda tadbiq etilmoqda. Etnopedagogika – bu xalqning madaniy merosi, an'analari, urf-odatlar va xalq ijodiyoti orqali tarbiya berishga asoslangan pedagogik tizimdir. Savodxonlik ta'limi kontekstida etnopedagogik qadriyatlarning roli juda katta. Ushbu qadriyatlarni o'quv darslariga kiritish nafaqat o'quvchilarning madaniy o'zligini mustahkamlaydi, balki ularning o'qish va yozishni chuqurroq anglashlariga yordam beradi.

O'qish savodxonligi darslarida etnopedagogik qadriyatlarni integratsiya qilish bir qator afzalliklarga ega:

1. Madaniy merosni saqlash: Etnopedagogika orqali madaniy qadriyatlarni darslarga kiritish o'quvchilarga o'z xalqining tarixiy va madaniy merosini chuqur anglashni o'rgatadi.

2. O'qish va yozishni boyitish: Folklor hikoyalari, xalq qo'shiqlari va milliy adabiy asarlar o'qish savodxonligini oshirish uchun samarali vositalar bo'lib xizmat qiladi.

3. Jamiyat bilan bog'lanish: Etnopedagogika jamiyatning eng muhim qadriyatlarini o'quvchilarga yetkazib, ularni jamiyatning bir qismi sifatida his qilishlariga imkon beradi.

Mavzuga oid adabiyotlar. Yangi avlod darsliklari, xususan, 4K modeli (kompetensiya, kontsepsiya, kontent, kontekst) asosida ishlab chiqilgan ta'lim tizimi zamonaviy pedagogik yondashuvlarni madaniy meros bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Ushbu modelda etnopedagogik

qadriyatlarni kiritish boshlang'ich sinf o'quvchilarining madaniy o'zligini shakllantirish va bilim olish motivatsiyasini kuchaytirishga xizmat qiladi.

O'quvchilarning kommunikativ, ijodiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish uchun etnopedagogik qadriyatlar asosida mashqlar tashkil qilinishi mumkin. Masalan, xalq ertaklarini o'qitish orqali ularning muammolarni hal qilish qobiliyatlari rivojlantiriladi. Milliy qadriyatlar darslikning asosiy g'oyasiga aylanishi mumkin. Har bir mavzu o'quvchilarda o'z madaniyatiga hurmat bilan qarash va uni anglashni rivojlantirishi kerak. Masalan, "Navro'z bayrami qadriyatlari" mavzusini o'rganish orqali o'quvchilar milliy an'analarning ahamiyatini anglashlari mumkin.

Darslikdagi matnlar, mashqlar va vazifalar xalq ijodiyoti, urf-odatlar va qadriyatlarga asoslangan holda ishlab chiqilishi kerak. Bu orqali o'quvchilar nafaqat o'qish va yozishni, balki milliy merosni qadrlashni ham o'rganadilar.

O'quv materiallari o'quvchilarning kundalik hayotiga moslashtirilishi kerak. Masalan, oilaviy qadriyatlar, mahalla hayoti va urf-odatlar mavzularini darsliklarga kiritish orqali o'quvchilar o'zlari tanish bo'lgan muhitda yangi bilimlarni o'zlashtiradilar.

Ta'lim qadriyatlarining ijtimoiy va shaxs omiliga yo'nalganlik xususiyatini ochib beradi. Ijtimoiy qadriyatlar, shu jumladan, ta'limiy qadriyatlar ham shaxsni shakllantirishga xizmat qilishi, uning qadr-qimmatini oshirishi, pedagoglar tomonidan shaxs omilining ta'lim-tarbiya jarayonlarining yetakchi subyekti sifatida tan olishini ta'minlashi, unda erkin va mustaqil fikrlash, shuningdek, ijtimoiy faollik ko'nikmalarini shakllantirishga yordam berishi maqsadga muvofiqdir. Binobarin, barkamol shaxs va malakali mutaxassisni tarbiyalab voyaga yetkazishga bo'lgan ehtiyoj rivojlanayotgan hamda yangicha ijtimoiy munosabatlar qaror topayotgan mavjud sharoitda yanada dolzarb ma'no va mohiyat kasb yetadi.

Etnopedagogik qadriyatlarni integratsiya qilish uchun darsliklarda:

- Xalq ertaklari va hikoyalari matnlarini o'qitish;
- Madaniy voqealarga bag'ishlangan topshiriqlar, masalan, xalq qo'shiqlarini o'rganish;
- Oilaviy va mahalla urf-odatlarini tahlil qilishga bag'ishlangan yozma ishlanmalarni tashkil qilish.

Boshlang'ich sinflarda ta'limning asosiy maqsadi o'quvchilarning o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirish bilan birga, ularda madaniy qadriyatlarga hurmatni rivojlantirishdan iborat. Bu jarayonda yangi avlod darsliklari va "4K" modeliga asoslangan yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot metodologiyasi. Darsliklarga xalq ertaklarini kiritish orqali o'quvchilarning bilim olish jarayonini qiziqarli va samarali qilish mumkin. Masalan, "Boychechak" yoki "Zumrad va Qimmat" kabi ertaklarni dars matnlari sifatida ishlatib, o'quvchilarning o'qish qobiliyatini rivojlantirish bilan birga, ularga ma'naviy saboqlar berish ham maqsadga muvofiqdir.

Yangi avlod darsliklarida xalq she'rlari va qo'shiqlari asosida o'qish va yozish mashqlarini ishlab chiqish mumkin. Bu o'quvchilarning nutq rivoji va so'z boyligini oshirishga xizmat qiladi. Misol uchun, dars davomida "Alpomish" dostonining qisqa baytlarini o'qish va muhokama qilish ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Darsliklarda milliy bayramlar va an'analarga haqida matnlar va topshiriqlar kiritilishi kerak. Masalan, "Navro'z bayrami" haqida o'quv matnlari orqali o'quvchilarga qadimiy an'analarga, tabiatga mehr va jamoaviylik tuyg'usini singdirish mumkin.

Davlat tomonidan milliy qadriyatlarni rivojlantirishga qaratilgan farmonlar va qarorlarni tushunarli tarzda matnlarga qo'shish orqali o'quvchilarga davlat siyosatining ahamiyatini anglatish mumkin. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun darsliklarda ijodiy topshiriqlar, masalan, ertaklarni tasvirlash yoki o'z hikoyalarni yozish kabi vazifalar qo'shilishi kerak. Bu bolalarning tafakkurini kengaytirish va ularning madaniyatni anglashini kuchaytiradi.

Dars jarayonida quyidagi amaliy usullardan foydalanish mumkin. Darslarda o'quvchilarga milliy liboslarni va qadimiy buyumlarni ko'rsatish orqali ularning qiziqishini oshirish. Xalq og'zaki ijodiyoti asosida kichik sahna ko'rinishlari qo'yish. Masalan, "Alla" aytish orqali ota-onalar qadriyatlarini anglash. O'quvchilarga milliy qadriyatlarga oid rasmlar chizdirish, ular orqali hikoya yaratishni o'rgatish.

Tahlil va natijalar. Etnopedagogika manbalarida shaxs shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar, xalq muhim deb hisoblagan tarbiya yo'nalishlari haqidagi tasavvurlar, yoshlar tarbiyasida foydalanish mumkin bo'lgan ilg'or tarbiya an'analariidan foydalanish yo'llari ko'rsatib beriladi. Xalq pedagogiksidan faqatgina tarbiya jarayoni emas, balki ta'lim jarayoniga dahldor fikrlar ham olg'a surilgan. Shunday bo'lishi tabiiy ham. Chunki, yosh avlodga hamisha xalqning o'zi tarbiya bilan birga ta'lim ham berib kelgan, ularga kasb-kor, amaliy san'at malakalari, sport o'yinlarini o'rgatib kelgan. Demak, etnopedagogikada ta'lim va tarbiya yaxlit pedagogik jarayonning komponentlari sifatida qaraladi.

Etnopedagogika fanining metodologik asosini Prezidentimiz asarlarida olg'a surilgan milliy, madaniy merosni asrab-avaylash, ularni o'rganish, yanada boyitib kelajak avlodlarga meros qoldirish

haqidagi fikrlar; falsafaning jamiyat, shaxs, ong va ularni tarbiya vositasida o'zgartirish mumkinligi haqidagi qonuniyatlari; buyuk ajdodlarimizning pedagogik qarashlari; komil insoni tarbiyalash, shakllantirish va rivojlantirishga dior diniy ta'limotlar tashkil etadi.

Etnopedagogika manbalari tizimi (afsonalar, rivoyatlar, dostonlar, qo'shiqlar, aytishuvlar, tortishuvlar, allalar, yallalar, topishmoqlar, maqollar, matallar, o'lanlar, madhiyalar, marsiyalar, marosim, aytimlari, xalq o'yinlari va b...)ni ko'zdan kechirganimizda yuqoridagi fikrlarning to'g'riligi ayon bo'ladi. Chunonchi, barcha manbalarda, agar ular musulmon dini tarqalgan hududlarda yaratilgan bo'lsa, etnopedagogik asarlar qahramonlari diniy tushunchalarga ishonadi, shariat qonunlaridan chetga chiqmaydi, milliy tarbiya sifatlariga ega bo'ladi.

Etnopedagogikaning barcha manbalarida tasvirlangan pedagogik fikrlarda, qahramonlar dunyoqarashlarida inson barcha hayotiy muammolarni, orzu-umidlarini faqat ilm-ma'rifatni egallash, ezgu amallar, mehnat va yaratuvchilik, do'stlik va hamkorlik, go'zal ma'naviy-axloqiy sifatlarni egallash yordamida amalga oshirish mumkinligi haqidagi g'oya olg'a suriladi. Shuning uchun bugungi milliy istiqloq davrida xalq pedagogikasi durdonalarini o'rganish g'oyat muhimdir.

Buyuk mutafakkirlarimizning pedagogik qarashlari mazmuniga xalq pedagogikasi g'oyalari singib ketgan. Forobiyning "Fozil odamlar shahri", Beruniyning "Qadim xalqlardan qolgan yodgorliklar", Ibn Sinoning "Tadbiri manozil", "Donishnoma", Yusuf Xos Hojibning "Qutadg'u bilig", va boshqa asarlarida xalq pedagogikasi elementlaridan unumli foydalanilgan. Xalq pedagogikasi boshqa fanlar bilan ham yaqin aloqada faoliyat ko'rsatadi. Chunonchi, tarix, etnografiya, adabiyot, sotsiologiya, san'at, madaniyatshunoslik fanlarini shu toifaga kiritish mumkin. Pedagogika fanlari tizimiga kiruvchi barcha fanlar, psixologiya, fiziologiya, gigiena fanlari bilan hamkorlikda rivojlanib boradi. Milliy istiqloq tufayli xalqimizning o'z milliy, madaniy, tarixiy merosini o'rganish imkoniyatlari qayta tiklandi. Milliylik, o'zlikni anglash yo'lidan borib, milliy istiqloq mafkurasi xalq ommasi ongiga singdirilmoqda.

Xulosa va takliflar. Vatanimizga mukammal, axloqan pok, har tomonlama yetuk, o'z xalqi va vataniga fidoiy, jismoniy barkamol yoshlarni tarbiyalashda xalq pedagogikasining barcha imkoniyatlaridan foydalanish masalalari mazkur fanni o'rganish maqsadini belgilab beradi. Chunonchi milliy va ma'naviy qadriyatlar mohiyatini kelgusi avlodga tushuntirish ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ma'lumki qadriyatlarni yaratuvchi ham, avlodlardan avlodga yetkazuvchi ham xalqning o'zi. Shu bois ham xalq pedagogikasida qadriyatlar pedagogik jihatdan keng o'rganiladi, bunda ular quyidagi shakllarda namoyon bo'ladi: oilaviy qadriyatlar, mehnat qadriyatlar, maishiy turmushni ifodalovchi qadriyatlar, ijtimoiy-siyosiy mazmundagi qadriyatlar, madaniy-ma'rifiy qadriyatlar, badiiy-estetik qadriyatlar, sog'lom turmush tarziga oid qadriyatlar, ma'naviy-ruhiy qadriyatlar. Etnopedagogikaning tarbiyaviy imkoniyatlari deganda xalq tarbiya tajribasidan joy olgan eng ilg'or pedagogik bilimlar, malaka va ko'nikmalar, zamonaviy o'quv dargohi va oila tarbiyaviy tizimida yoshlarni tarbiyalash maqsad va vazifalarini hal etish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish tushuniladi. Masalan, xalq maqollarining tarbiyaviy imkoniyatlari tarbiyaning asosiy maqsadidan kelib chiqadi. Tarbiyaning asosiy maqsadi esa har tomonlama yetuk inson, yuksak ma'naviyatli shaxsni shakllantirishdir. Chunonchi, xalq pedagogikasi qadriyatlarini ma'naviy yetuk, malakali mutaxassislarini tayyorlash, barkamol shaxs tarbiyasi hamda ta'lim-tarbiya samaradorligini oshirish imkoniyatlarini yaratib beruvchi manbadir. Etnopedagogikaning didaktik imkoniyatlari deganda xalqning yoshlarga bilim amaliy ko'nikmalar berish, ularni ijodiy ishlash uslublari bilan qurollantirish, dunyoqarashlarini o'stirish, axloqiy nafosat g'oyalarini egallashlarida qo'llab kelgan empirik pedagogik tajribasini zamonaviy milliy ta'lim jarayonida qo'llash uchun qulayligi tushuniladi. Masalan, milliy amaliy san'atga o'rgatish uslubiyotini xalq pedagogikasining didaktik imkoniyatlari doirasiga kiritish mumkin.

O'zbek xalq etnopedagogikasi asrlar davomida rivojlanib, millatning tarbiya tizimi va madaniy merosini shakllantirgan. Har bir tarixiy bosqichda bu pedagogika turli ta'sirlar ostida rivojlangan bo'lsa-da, o'zining milliy o'ziga xosligini saqlab qolgan. Bugungi kunda etnopedagogika milliy ta'lim va tarbiya tizimining ajralmas qismi sifatida yosh avlodni tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mutalipova M. J. Xalq pedagogikasi. O'quv qo'llanma. Toshkent. 2015.
2. Mirtursunov Z. O'zbek xalq pedagogikasi. T.: Fan, 1973. 4.K. Hoshimov, S. Ochil. O'zbek pedagogikasi antologiyasi. T.: O'qituvchi. 1995. 5. Wikipediya.
3. Afonasin Y.V. "Gnoseologiya" Klimenta Aleksandriyskogo i grecheskaya filosofiya, – Kliment Aleksandriyskiy. Stromati. Per. Y.V. Afonasina. T. 1. M., 2003, s. 503–542.
4. Kholmatova, Z.T. (2019). GENDER EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN. Scientific Bulletin of Namangan State University, 1(9), 199-207.

5. Volkov G.N., Baubekova G.D. Etnopedagogika. -T.: «Fan», 2000.
Safarova R. G'. Milliy tiklanish sharoitida O'zbekiston maktablarida Ona tili ta'limi nazariyasi va amaliyoti. ped. fan. dok. ... dis. –Toshkent, 1998. – 236 b.
6. Murodov M. va boshqalar. Etnomadaniyat. - T.: «Adolat», 2003.
7. Hoshimov K , Ochil S. O 'zbek pedagogikasi antologiyasi. - T.: «O'qituvchi», 1995.
8. Xayrullayeva, D. N. Q. (2021). BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLIKLARIDAGI IJODIY MASHQ VA TOPSHIRIQLAR TIZIMI. *Scientific progress*, 2(7), 1235-1242.
9. Dilnoza, X. (2022). 1-SINF "ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI" DARSLARIDA ETNOPEDAGOGIKA NAMUNALARINI O'RGATISH METODIKASI. *БАРҚАРОРЛИК ВА ЕТАКЧИ ТАДҚИҚОТЛАР ОНЛАЙН ИЛМИЙ ЖУРНАЛИ*, 2(4), 337-341.
10. Xayrullayeva, D. (2021). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA ONA TILI TA'LIMINING AHAMIYATI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, 8(8).